

Hij heeft
dendelijke
voor den
omme, ja
een niet
ze gelijk
ij te bren-
woord te
omen. Hij
en ver-
ij ze niet
eens nog
t in toorn.
maar ver-
ijp hij ze
van hun
dingen be-
een licht te
een liefde-
ette tijden.
enover zijn
de klas en
het binnen-
Zooals hij
k. Als hij
dt, draait
het niet".
toch wel
Nu waar-
m, n.l. als
want zijn
zijn daden,
spreekt hij
ins voelen
ristendom,
e zijn zijn
e. Hij ver-
erlingen en

leerlingen
erkorenen.
ij niet den
a. Hij geeft
zij het al
zijn bereke-
ant ze re-
hen meer
wanen.
ij weet hoe-
egrijpt den
van noode
't pas zou
aak dieper
e van zelf-
trin, omdat
nd anders.
cces heeft
ee draagt,
een vijver
Hij wordt
ucces heeft
en outpoet
weet, maar
eling. Zelfs
em er des
n onbewust
is er even

gelijk hier-
(1898).
roniek der
e d.e. 1868:
wij zouden
an den stijl
een recen-
het voorbij-
zijn taal en
r zake ko-
lat de daad
Dr Kuyper,
is het kon-
zoo op één
a verzet te
niet stilzwe-
toch zullen
Utrecht zal
lijk is het,
wat dan?...
ak er door
dt van zijn
g zou zijn.
e zoo hoog
m besluiten
en een be-
erkennen".
men, blz.

de, dat de
n een staat
sterer. Bij-
Overleg,
e kerkeraad
egen art. 11
ook omdat
erkvisitatie,
jaren, den

De ideaal-leeraar is zachtmoedig en niet prikkel-
baar: Al heeft hij hoofdpijn: hij laat er zich niet
door neerdrücken; al kwam hij met natte schoenen
op school of had hij thuis onaangename dingen,
hij zet het van zich, want hij weet, dat zijn les
er niet slechter van mag worden. Hij is rustig
voor de klas en niet gejaagd en als er bezoek bij
hem in de klas komt, gaat hij kalm door en geeft
niet slechter les dan hij pleegt te doen. Maar ook
geeft hij dan niet plotseling beter les, want hij
doet 't altijd zoo goed mogelijk. Hij is arbeidszaam
en doet zijn werk dus naar behooren. Hij heeft
persoonlijke belangstelling in zijn leerlingen en
weet iets van de omstandigheden van A en B en
behandelt hen er naar. Hij waardeert ook de zwakke
pogingen om iets goeds tot stand te brengen, en
hij weet, dat een enkel aanmoedigend woord dik-
wijls meer vermag dan een lange zedepreek. Hij
is opgewekt, want hij staat voor een klas jonge
blij gezichten, die nog niet den droeven ernst
van het leven voelden. En er is wisselwerking
tusschen hem en zijn leerlingen; vonken van opge-
wektheid, die overspringen van oog tot oog, wor-
den van geestigheid, die heen en weergaande de
steer blij houden. In één woord, hij heeft contact
met zijn leerlingen en baant zich den weg tot hun
hoofd door het hart.

De ideaal-leeraar is een man van plichtsbetrach-
ting. Hij eischt, dat de jongens hun plicht doen,
maar hij geeft hun daarin het voorbeeld. Hij weet,
dat de dag kort is: en dus moet voor de plicht
alles wijken. Al is een bepaald onderdeel van zijn
vak hem minder aangenaam: hij weet, dat de
plicht hem opgelegd is en besteedt er evenveel
zorg aan als aan datgene, wat hem aantrekt. Hij
geeft zijn leerlingen een taak op, die ze afkunnen
en wel zoo, dat ze ook nog tijd hebben voor ont-
spanning. Want als man van ervaring weet hij,
dat het weinige, dat bekijft, beter is dan het vele,
dat vervliegt. Bovendien weet hij, dat hij collega's
heeft, die ook ieder hun vak doceeren. En hij
is niet zoo kortzichtig en bekrompen van blik,
dat hij zijn eigen vak 't voornaamste vindt, maar
weet precies welke plaats het mag innemen in het
organisme der school.

De ideaal-leeraar is iemand, die zich op de hoogte
van zijn vak tracht te houden, en dagelijks iets
nieuws wil leeren, omdat hij weet, dat het zijn
les ten goede komt. Zoo blijft hij aan den eenen
kant belang stellen in de wetenschap, maar aan
den anderen kant hoedt hij er zich voor een kamer-
geleerde te worden. Hij sluit zich niet op tusschen
de stille wanden van zijn studeerkamer, maar ziet
vrij en frank rond zich en tracht iets te begripen
van den bloei van het volle leven. Zoo doet hij
mensenkennis op, die de onmisbare voorwaarde
is van alle goed onderwijs.

Zoo ongeveer dank ik me den ideaal-leeraar.
En nu weet ik wel, welke tegenwerping men zal
maken. Doch daarover in een volgend, laatzet artikel.

Dr A. SIZOO.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Babel was een gouden beker.

Frau Minna Haberl, tweede presidente van de
Evangelische Vereeniging ten behoeve van de vrou-
welijke jeugd in Weenen, is eene figuur, die ge-
durende haar kort verblijf in den nazomer van dit
jaar hier te lande veler sympathie heeft gewonnen.
Toch kwam zij niet als toeriste naar ons door
haar zoo buitengewoon bevoorrecht geacht land,
uitgelokt door valuta-kansen. Het tegendeel was
het geval! De ons hartst niet voor te stellen geringe
waarde der Oostenrijksche valuta — zij deelde
mede dat een meter stof om te verstellen 500
kronen, een paar kousen 400 kronen, een pond vet
1000 kronen en een mantel 20.000 kronen kostte —
sloot zulke kansjes uit. De zedelijke nood van haar
eenmaal zoo heerlijk, maar nu zoo ellendig Weenen
drong haar om naar ons land te komen en hier
hulp te zoeken voor den arbeid harer vereeniging
onder de meisjes van Weenen. Juist dit bijzondere
doel wees haar hier een min of meer afgebakend
terrein aan, waarop zij zich moest bewegen. Haar
connecties zocht zij vooral in den kring van den
Nederlandschen Meisjesbond — de schepping van de
zoo schietlijk nu voor een jaar overleden vrouw
van beteekeenis Henriette W. Spiering — en te-
vens vond zij die hier en daar waar eene afdeling
is van den Christelijken Vrouwenbond. Frau Minna
Haberl is moeder van drie kinderen, en geeft den
indruk van eene vrouw te zijn, 'bizonder geschikt
voor den arbeid waaraan zij zooveel tijd, moeite en
zorgen geeft. Met de grootste gemakkelijheid
spreekt zij haar Fransch en Engelsch, naast het
Duitsch waarin zij hier sprak in onderscheiden
vergaderingen, beledigd om harentwille, opdat zij haar
zaak kon bepleiten. Deze ontwikkelde dame is
echter geen „blauwkous", maar vol moederzorgen,
wat ook hierin uitkwam, dat zij den tusschentijd
besteedde op reis en in haar logies om te breiden.
In de derde klasse coupé kon men haar aantreffen
al breidende, kousenbreidende!

De nood van het Weensche meisje drong haar
om haar man en kinderen te verlaten en hier in

den vreemde hulp en steun te zoeken. De buiten-
gewoon groote zedelijke nood! Zij kwam om dien te
scheitsen. Die echter in de verwachting ter vergade-
ring was gekomen, waarin zij sprak, eene uiteen-
zetting te hooren van de zedelijke verwildering,
waaraan het eenmaal zoo rijke en heerlijke Weenen
thans is prijsgegeven; daarvan roerende of schok-
kende voorbeelden te zullen hooren; prikkelende
hoewel weerzinwekkende schilderingen van de ont-
aarding der Weensche bevolking te zien opgehan-
gen, waarvan de meest ergerlijke wel waren te
geven, zag zich erg teleurgesteld. De inhoud van
haar rede toekent deze edele vrouw. Zij werkte
op de edelste gevoelens van haar gehoor. Daartoe
ving zij aan met te wijzen op de ongemeene zeg-
ningen aan ons land geschonken. Zij wees op het
nauw verband, hetwelk er bestaat tusschen den
rijken zegen in de Reformatie aan deze landen
geschonken en de vele stoffelijke en geestelijke
goederen, die wij nu in zoo ruime mate mogen ge-
nieten. Daarna schetste zij in een helder en klaar
overzicht de zoo heerlijk in Oostenrijk aangevangen
Reformatie, doch ook hoe wrede die was onder-
drukt en welke schrikkelijke gevolgen die had ge-
had voor den kerkelijken en zedelijken toestand in
het groote Weenen. Wel mocht zij met innigen
dank aan God herinneren, dat er sinds het begin
van de vorige eeuw ruimte was gekomen, doch heel
die lange lijdensweg teekende zijn gevolgen af op
het gelaat van de kerk in Oostenrijk. De kerk en
het protestantsch godsdienstig leven waren tenge-
volge van de vrijheid van beweging nu voor hon-
derd jaar pas verworven, tot herleving gekomen
in geheel Oostenrijk. Doch door den oorlog is dat
land er ellendiger aan toe geworden, dan welke
natie van Europa ook. Wat is er van Oostenrijk
overgebleven? Hoe is Weenen, die eenmaal gevulde
gouden beker, gevallen! Verscheurd is het rijk!
Verscheurd is de kerk! Verscheurd het Protestan-
tisme en dat in een tijd, waarin zooveel van de
nazaten dier vaders, die eenmaal de kerk van
Rome vaarwel hadden gezegd, doch later zoo schrik-
kelijk zijn vervolgd en eindelijk moe van den tegen-
stand zich weer kromden onder Rome's juk, dat
van zich af hebben geschud, zoodra daartoe
maar eenige gelegenheid voor hen was. Frau Haberl
toonde door de wijze waarop zij sprak en door
den inhoud van haar woorden groote en edele,
vrome en geheiligde wijsheid. Niet ons, o Heer,
niet ons, maar uwen naam zij de eer! Zoo mochten
wij na haar rede wel uitroepen. Moest daar uit
het verre Weenen deze moeder tot ons komen
om ons te leeren, waaraan wij de onnoemelijk
vele en haast niet te schatten zegeningen te dan-
ken hebben, waarin God ons doet deelen op ker-
kelijk gebied, in godsdienstig opzicht en met be-
trekking tot het zedelijk leven? Hoe moest het
peil nog niet veel hooger staan onder zulke bui-
tengewoon gunstige omstandigheden als waaronder
God ons heeft laten leven de vele eeuwen na de
glorieuse Reformatie! Moest daar uit Weenen uit
dien gouden beker deze niet meer jeugdige vrouw
komen om ons het hoofd te leeren buigen van
schaamte, dat wij niet teederder voor God leven
uit louter dank? Zouden wij het recht hebben,
als wij hooren over Weensche toestanden, die zoo
schrikkelijk zijn door weelde en armoede, die aan
elkander grenzen, door bijgeloof en ongeloof, die
naast elkander welig tieren, door Jodendom en
Katholicisme, die elkander haten, door socialisme
en revolutie-geest, die samen willen regeren en
het zoo slecht kunnen, zouden wij het recht heb-
ben, nu die gouden beker vol vullen droesem is,
de tong naar Weenen uit te steken? Laten wij
onze schuld aan God betalen door ook aan de
Evangelische kerk en haar arbeid te Weenen te
denken!

Frau Haberl erkende met weemoed en eenige
droefheid, waardoorheen een nederige toon van
ergernis trilde, dat Weenen in de belangstelling der
Protestantsche Christenheid achterstond, verre ach-
terstond bij de andere landen en steden van het
voormalige keizerrijk. Terecht! En toch ook de
Protestantsche Christenen van Weenen moeten zoo
noodig worden geholpen. Eene eerste hulp is: van
hen te spreken; over hen te lezen; de geschiedenis
der Reformatie van dit land na te gaan!

Het is opmerkelijk, dat wij vol zijn van der
Hongaren nood! Ik weet wel, er zijn bijzondere
oorzaken, waarom de zaak van de Gereformeerde
kerk van Hongarije haast populair is te noemen,
vooral in onze kerken en in de Hollandsche Ameri-
kaansche kringen. Wij allen hebben daarvan ge-
lezen en kunnen daarvan wekelijks lezen en hooren.
Onze kerkelijke bladen, geïllustreerde en niet ge-
ïllustreerde, lichten ons in en vragen om sym-
pathie en steun. Ik heb er niets tegen! Ik acht
het onze eere en ons belang! Wij bidden immers
om de komst van Gods koninkrijk! Doch van het
Protestantsche Weenen weten wij nauwelijks meer,
dan dat de jubilerende Theol. Faculteit aldaar
ook onze professoren, van Amsterdam zoowel als
van Kampen heeft uitgenoodigd; dat de Kamper
professoren zich hebben moeten verontschuldigen;
dat echter Prof. Dr H. H. Kuyper de Theol. Fac.
van de V. U. heeft vertegenwoordigd.

Van het grootste belang acht ik, dat wij nauw-
keurig letten op wat in de landen van het voor-
malige keizer-koninkrijk op kerkelijk gebied plaats

grijpt; niets is mij meer welkom, dan de bijzondere
degelijke studies, als bijv. van A. van Deursen
over Tsjecho-Slowakië in „Stemmen des Tijds",
1920, alsmede wat wij lezen in „De Ster" of el-
ders, over deze landen. Men vergeet daarbij echter
niet om ook kennis te nemen en sympathie te
wekken voor het thans zoo berooid Weenen, een-
maal een gouden beker, nu meer dan ooit gevuld
met een gevaarlijke zwijmeldrank. Frau Haberl heeft
gevoeld welk een kracht er schuilt in onze Gere-
formeerde kerken, waartegenover zij zeer sympa-
thiek staat. Haar adres is: Frau Minna Haberl,
VII Neubaugürtel 26, Wien!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Homiletiek en psychologie.

Hield prof. Hoekstra vroeger een rede over Ca-
techese en Psychologie, thans droeg hij aan zijn
ambtgenoot Greydanus het rectoraat aan de Theo-
logische School over met een oratie over „Ho-
miletiek en Psychologie", Predikkunde en Zielkunde.

Zoo wordt het eene praktische vak na het andere
naar eisch van den tijd met de psychologie in
verband gebracht.

Het persverslag luidt:

Na in een Inleiding gewezen te hebben op de
enorme expansie der Psychologie, zoowel in
de theoretische beoefening als in de praktische
toepassing, vermeldt Spr. in het eerste deel zijner
rede wat de geschiedenis van de homiletiek aan-
gaande de relatie van homiletiek en psychologie
aan gegevens biedt. De oude rhetorica van Aristote-
les, Cicero en Quintilianus heeft onderscheidene
psychologische data verwerkt en Augustinus is
hen hierin gevolgd. De Gereformeerden van de
zeventiende eeuw hebben in hun homiletieken door
het nadruk leggen op de toepassing (applicatie)
en de leer van de usus einiger mate met de psy-
chologie rekening gehouden. Onder de homileten
van den nieuweren tijd, die homiletiek en psy-
chologie in verband met elkander hebben beschouwd
als b.v. Collanius, Leakey, Gardner, van Veld-
huizen e.a. wordt vooral gewezen op Niebergall,
die een „Predigtlehre" op empirisch-psychologi-
schen grondslag heeft opgebouwd. Van Gerefor-
meerd standpunt zal getracht moeten worden, zelf
een pad te banen.

In het tweede deel, waarin wordt nagegaan
welke beteekenis de psychologie voor de homi-
letiek heeft en de verhouding dezer wetenschappen
nader wordt bepaald, toont Spr. aan, dat kennis van
de psychische processen in het intellectuele, volu-
tioneele en emotioneele leven voor den prediker
van hoog belang is.

Op twee tegeninstanties wordt gewezen. Ten
eerste heeft elke beïnvloeding door woord en ge-
baar haar grens in de persoonlijkheid, in het
mysterie van het Ik. Op geestelijk gebied zal de
meest doeltreffende prediking geen effect sorteren,
wanneer niet de psyche daarvoor ontvankelijk is
gemaakt door Gods Geest. Ten tweede wordt de
meening bestreden, dat de inhoud der prediking
uit de psychologie zou kunnen afgeleid worden.
Het psychologisme in de Homiletiek is onaan-
nemelijk, wijl waardeeringsoordeelen niet zonder
meer uit zijns-oordeelen kunnen afgeleid worden,
de deductieve methode naast de inductieve in
de theologie volle recht van bestaan heeft, en
de prediking moet gehandhaafd worden als be-
diening des Woords.

In het derde deel der rede wijst Spr. door
enkele voorbeelden aan, hoe de psychologie in
de homiletiek toepassing vindt. Zij is van waarde
om het naastbijliggend deel van de prediking te
bepalen n.l. beïnvloeding onder religieus gezichts-
punt van het kennend, strevend en gevoelend Ik.
Zij heeft beteekenis voor het vinden van de stof;
door psychologische ontleding wordt het speciale
van den tekst gevonden; voor de verklaring van
historische teksten is zij van groot belang. Al-
gemeene psychologie, religieuze psychologie en
volkpsychologie dragen materiaal aan voor de
toepassing, die een integreerend bestanddeel is van
de preek. De leer van de apperceptie en van
het geheugen zijn van beteekenis voor de pars
formalis der homiletiek. Goede apperceptie en ge-
makkelijke reproductie worden bevordert door hel-
dere voorstelling, aanwending van thema en ver-
deeling, eenvoudigen zinsbouw en doelmatige woord-
keus. Kennis van de correlatie tusschen de phan-
tasie en het emotioneele leven is van belang voor
de voordracht. De collectieve psychologie vermaant
den homileet, om bij het in werking zetten van
de affecten der hoorders, de grootste voorzich-
tigheid te betrachten. Het verwekken van sterke
emoties in een groote vergadering is altoos eenigs-
zins gevaarlijk. De prediker die bij zichzelf te
krachtige emoties wakker roept, verzwakt eigen
psychische energie en trekt de opmerkzaamheid
der hoorders van het Woord af voor zichzelf.
Dit is funest. De prediker mag niet in het blik-
punt, zelfs niet in het blikveld komen te staan.

Wordt het huwelijk tusschen homiletiek en psy-
chologie op wel omschreven voorwaarden geslo-
ten, dan zal deze verbindeenis een gezegende blijken
te zijn.

Uitteraard bevredigt een verslag maar half.

De beknoptheid, waarmee alles moet worden
weergegeven is gewoonlijk aan de duidelijkheid niet
bevoorliefd.

Een speech, waar wat in zit, gelijk die van
prof. Hoekstra, laat zich haast niet „verslaan".